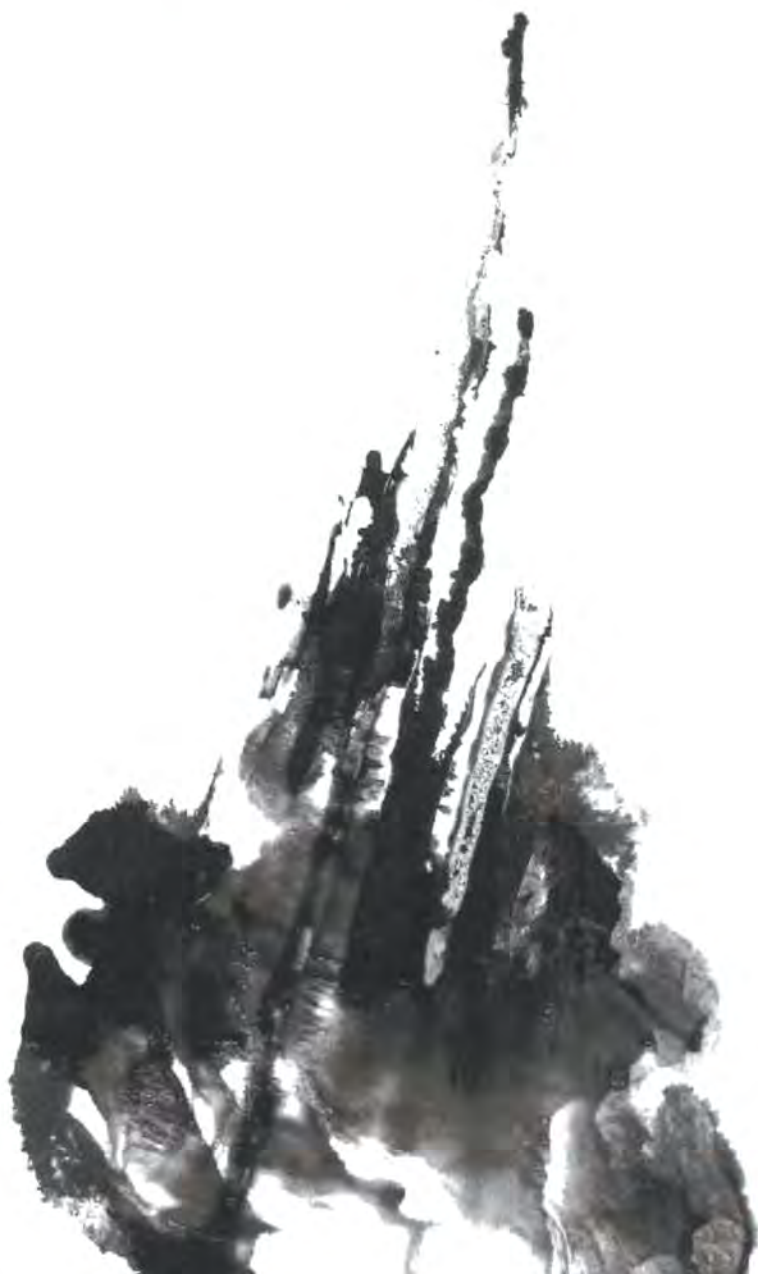

ESPECTRES A GORRAPTE

ALBERT PUIG PASCUAL

(COL·LECCIÓ NARRATIVA) - 28

ESPECTRES A GORRAPTE

Albert Puig Pascual

Primera edició: novembre del 2021

© Albert Puig Pascual

© de les il·lustracions:
Maria Elías Martín (@cultiuelias)

© de l'edició:
Quorum Llibres
C/ de la Violeta, 6 • 43800 Valls
Tel. 977 60 25 91
quorum@quorumllibres.cat
www.quorumllibres.cat

Disseny i composició: 3 × Tres

Impressió: Romanyà Valls, SA

ISBN: 978-84-16342-54-9

DL T 969-2021

*Per Sant Blai,
una clotxa, què carai!*

Jordi VINYES

ÍNDIX

PRÒLEG, <i>per Roger Heredia</i>	5
GORRAPTE	9
Les espardenyes	11
Foc a terra	13
L'auliva nostra de cada dia	15
Terra Santa	17
Bestiari	21
L'alè de Déu	25
Els còrrics de la memòria.....	27
Espectres a Gorrapte.....	31
EPÍLEG.....	45

PRÒLEG

«Jo, Alfons, rei d'Aragó, et concedeixo a tu, Espanyol de Prades, i als teus descendents, presents i futurs, la Torre d'Alboçalaz amb els seus termes. Gener de 1175.»

Som com som perquè venim d'on venim. Portem l'ànima amarada per néixer i créixer envoltats de les arrels d'una terra carregada de tradicions, història, costums, cultura i, sobretot, d'uns valors. La infància i l'educació marquen el camí. De jove costa d'entendre-ho. Allò que t'acostumes a veure cada dia pot fer que deixis d'apreciar-ho, encara que estigui acompanyat dels consells i la noblesa dels més savis. Quan ho trobes a faltar ja no hi ets a temps. Ho has perdut, si més no circumstancialment, és cert. Recuperar-ho és a l'abast, és qüestió de voluntat, de temps. Només havia quedat latent, aparcat en un trosset profund de l'ànima. La maduresa és sàvia i per sort sap triar allò que veritablement és important.

Avançar en el temps. Fer-te gran. L'aprenentatge és la millor lliçó per adonar-te'n. Creixem en edat, en esperit i recuperem la fe. Mirem endavant mentre ens enriqueixim en cor i ànima, a la vegada que marxen els més estimats, moltes vegades sense poder-nos acomiadar. Estic segur que és la conjunció de tot plegat el que et sacseja i et fa tocar de peus a terra. El temps mai para de córrer i t'adones que en la senzillesa sovint hi ha l'essència.

Consells que ressonen al més profund de la consciència. Antigues converses al Mas del Ros, a la vora del foc, mentre dinàvem abans de tornar a estirar les borrasses. Lliçons de valors d'antics navegants que, amb els camals arromangats, els peus dins del fang i la vivor de l'aigua corrent entre els dits, alçaven l'aixada i amb un cop ferm i sec feien tremolar la terra.

Travessar barrancs plens de canyes per arribar al tros. Lllaurar els bancals i sembrar les eres. Tallar pollancs i esportar les *rames* altes per tot seguit posar

un buscallet al foc. Pujar marges i tapar *còrrics* arran de cingle. Argelagues, mates i coscons. Farigola, romaní i cireres de pastor. Caus de conills, petjades de senglars i una cua de rabosa que s'amaga entre les mates. Merles, tórtoraes, tudons i tot tipus de moixons. Escarbots, alades, marietes i cigales. Poques vegades el silenci és trencat per cosa més bonica.

Aprendre a estimar la terra tal com ens van ensenyar els nostres avant-passats. Ens toca fer el mateix amb els nostres fills. Recordar d'on venim i sentir-se orgullós de dir d'on som. Saber que volem ser. Terra sagrada, terra santa. Terra d'antics herois *curtits* en mil batalles. Terra de sants, terra de déus. Terra de terrossos, d'ofici, d'esforç. De molta paciència, de molta suor.

Les Terres de l'Ebre. Acariciades pel Mediterrani al sud, abraçades amb les de Ponent al nord i els Ports de Beseit vigilant l'Aragó. La nostra Ribera d'Ebre. Travessada pel riu i el Pas de l'Ase que la trenca. Calor dura a l'estiu que ajusticia el més valent. Fred, humitat i boira a l'hivern que quan plora cristal·litza la gelada. Tardor melancòlica d'ocres intensos a la bora del riu. I és a la primavera quan retorna de nou la vida, quan tot reneix. Catifes rosades idíl·liques que s'escampen horitzó enllà amb l'esclat de la floració dels cirerers i presseguers.

Terra carregada d'història. Els ibers en van deixar empremta als assentaments elevats vora el riu Ebre. L'edat mitjana va estar marcada per la convivència, a voltes difícil, entre els musulmans i els cristians que arribaren amb la reconquesta promoguda per Ramon Berenguer IV, el Sant. Terra de templers, testimoni de guerres, de conquestes, de reis, de comtes, de vassalls, de donzelles i de cavallers. Terra de victòries i de grans derrotes.

Terra de carlinades. Bressol de la batalla de l'Ebre que per sempre més ha deixat la ferida oberta. Aquella fotografia en blanc i negre al menjador de casa de la padrina que acompanyava els dinars de diumenge. Massa preguntes, poques respostes. Venim d'aquí. Venim de veure caure els nostres avis i besavis a la serra de Pàndols, a la serra de Cavalls. Beines esclatades. Trossos de metralla que brollen de la terra en aixecar una pedra. Desenterrar la lluita d'aquells que van perdre la vida en pro de la democràcia contra aquells que la voldrien silenciada. Portem a la sang els valors republicans i d'esquerres. Continuar la lluita fins a aconseguir justícia. Per la llibertat. Per la democràcia. Per la dignitat de cadascun d'ells. És la nostra obligació.

Mosaic de conreu agrari. La vinya, l'olivera i l'ametller agafats de la mà de la fruita dolça. Cireres, préssecs i nectarines, figueres, codonyers i antics magraners. Sembrats que besen la massa forestal autòctona. Tot

plegat, la idiosincràsia d'aquesta terra. Terra de secà on el regadiu encara és massa escàs.

Res de nou fins aquí si no és pel que s'explica en aquest llibre. Barreja d'emocions, coneixement, sentiments, vivències i passió per la terra. Estimar la història i l'ofici d'aquest bocinet de terme de la Ribera continental a tocar de l'Ebre. Aprendre d'uns éssers que com els sants cuiden la terra: l'acaronen i sempre la vetllaran.

Cal Tupí, una caseta de la Torre de l'Espanyol (Ribera d'Ebre) que queda just a la cantonada entre els carrers del Forn i de l'Era i que d'un carretonet n'és la primera. He de recuperar passatges de la meva adolescència per recordar aquella família de Vilanova i la Geltrú que d'aquest bocinet de poble n'han fet part de la seva vida. De la serra del Garraf a la serra del Rovelló, on, just al capdamunt, tenen el maset i les oliveres. Companys de reivindicacions i lluita per la llibertat. Passió per l'olor de la terra de l'era, pel gust intens del primer raig d'oli mentre s'escolta el brunzit del vent del cers. Jo he vist créixer els seus fills. Ells m'han vist créixer a mi.

La història d'un vilanoví amb dilatada carrera en l'àmbit de la comunicació que va recórrer camins i travessar muntanyes per descobrir i trobar part de l'essència de la vida. Enriquir-se de moments compartits amb amics i família. Records, llàgrimes i les antigues faules de vells guardians que van habitar l'antic poble de Gorrapte.

Poc o molt, molts són els torredans que tenen algun bancalet a Gorrapte. El gorrapte de casa fa anys que no es treballa i cada dia costa més recordar exactament on és. El bosc, amb el pas del anys, ha anat avançant i a poc a poc ha engolit els antics *aulivers*. El mateix ha passat amb la pagesia, amb regressió constant. Ens dol, però és així.

Parlar de Gorrapte és recordar els nostres orígens. Els padrins sempre recordaven l'esforç de generacions i generacions, la suor que suposava treballar aquella terra. A punta d'alba, la mula i el carro. L'inici d'un llarg camí que començava de nit i que acabava ja de dia en arribar a Gorrapte per collir les *aulives*. Abans se'n collien moltes, moltes quarteres, ja sigui perquè plovia més o perquè es treballaven més terres. Sigui com sigui, moltes famílies durant el temps de l'*auliva* no tornaven al poble durant setmanes, feien vida als masos o a les cabanes. Valls, barrancs, tossals, colls, prats, anjubs, masets, coves i algun *còrric*. Sempre sota l'atenta i llunyana mirada del Tormo.

Mentre plegaven olives s'explicaven moltes històries. Llegendes, dites i antigues batalles de reis. Enigmes i misteris. Marginadors que més d'una

vegada pujant marges s'havien trobat amb la picada d'un reclau i, ganivet en mà, s'obrien un tall per treure's el verí i guanyar temps i poder arribar a temps al poble, no sense creuar-se abans amb alguna rabosa pel camí. Els padrins explicaven que Gorrapte, fa molts anys, havia estat un poble. Però la cosa quedava així sense més ni més.

Quantes vivències. De la fertilitat i abundància d'una terra de secà, que ha vist guanyar-se la vida a molts pagesos, a la situació d'avui. Terres abandonades i pocs pagesos que encara les treballen.

Tremolar. Plorar en veure convertit el que generacions i generacions han vist créixer arrasat en un instant. El foc té moltes virtuts, però durant el juny de 2019 ens va ensenyar la seva cara més crua, la més dura. La ràbia i la impotència de no poder fer res mentre el foc avançava sense control i les flames ho devoraven tot sense pietat. Tristor, pena.

Aquesta és la profunda reflexió que hauríem de fer tots. Identificar les coses importants de la vida. Recuperar els consells dels més savis. Recordar aquells que ja no hi són, que ens han il·luminat i que ens han deixat un enorme buit.

Sant Antoni Abat que sempre ens guardo! El sant que era amic dels pagesos, soldats i que es comunicava i manava sobre els animals.

Continuar treballant aquesta terra, patint i estimant. Continuar endavant.

Terra som i en terra ens convertirem.

Roger HEREDIA JORNET

GORRAPTE

Antic lloc i terme de la comanda d'Ascó, donada pel rei Alfons I el Trobador l'any 1182. El topònim prové de l'àrab i probablement vol dir «cova de l'ermità».

Avui en dia és la partida més gran del terme de Vinebre (Ribera d'Ebre); antigament, però, pertanyia a la Torre de l'Espanyol i després d'anys de disputes va passar al primer, tot i que els propietaris són majoritàriament de la Torre.

El Gorrapte és una partida especialment aïllada, deserta i de condicions dures. Encara hi ha uns quants gorraptcs conreats, però molts malauradament ja estat perduts.

L'adjectiu *gorrapter* s'atribueix a persones o animals especialment feréstecs.